

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Шевченко Ірини Ігорівни
«Художня інтерпретація екзистенціалістських мотивів
у романістиці Кормака Маккарті»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 035 Філологія

Актуальність теми дослідження зумовлена передусім запитом сучасної гуманітаристики на переосмислення модусів людського існування. Екзистенціалістська проблематика залишається однією з провідних у сучасній літературі, оскільки висвітлює питання сенсу життя, свободи, смерті, самотності та відчуження. Особливої гостроти ці теми набувають в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Межові ситуації, як-от досвід фізичного виживання, складного етичного вибору чи психологічної кризи, що є центральними в романах К. Маккарті, сьогодні стали частиною української повсякденності. З огляду на це, необхідність систематизації способів художньої репрезентації екзистенціалістських мотивів у доробку Маккарті продиктована не лише потребою заповнити лакуни в українській американістиці, а й можливістю простежити трансформацію класичної екзистенціалістської парадигми в контексті сучасної літератури.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри світової літератури Факультету української філології, культури і мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка в межах міжкафедральної наукової теми кафедри української літератури, компаративістики і грінченкознавства і кафедри світової літератури «Типологія ідентичностей у художньому і критичному дискурсах» (№ 0117U005200).

Мета дослідження полягала в з'ясуванні специфіки екзистенціалістських мотивів у романістиці К. Маккарті та особливостей їхньої художньої репрезентації у межах ідіостилю автора.

Для досягнення поставленої мети були розв'язані такі завдання:

- 1) означити теоретичне підґрунтя дослідження і його понятійно-категоріальний апарат, який формується на перетині філософії і літературознавства;
- 2) визначити місце творчості К. Маккарті в сучасному літературному дискурсі;
- 3) розробити класифікацію екзистенціалістських мотивів та схарактеризувати стратегію їхньої експлікації у творах К. Маккарті;
- 4) розкрити специфіку художньої інтерпретації аксіологічних мотивів у романах письменника;
- 5) обґрунтувати статус смерті як наскрізного екзистенціалістського метамотиву;
- 6) схарактеризувати комплекс танатологічних мотивів та визначити їхню роль у конструюванні філософського змісту текстів.

Об'єктом дослідження є романи Кормака Маккарті «Коні, коні...» (*All the Pretty Horses*, 1992), «Перехід» (*The Crossing*, 1994), «Міста рівнини» (*Cities of the Plain*, 1998), які належать до «Прикордонної трилогії», а також «Старим тут не місце» (*No Country for Old Men*, 2005) і «Дорога» (*The Road*, 2006).

Предмет дослідження: художня експлікація екзистенціалістських мотивів у романістиці Кормака Маккарті, особливості їхньої типології, функціонування та художнього втілення через наративні стратегії, образну символіку й стилеві домінанти прози письменника.

Теоретико-методологічна основа роботи. Виклад основних принципів екзистенціалізму як філософського напрямку та літературної течії, специфіка їхнього вираження в американській філософії й літературі, а також характеристика екзистенціалістських мотивів здійснювалися на основі праць Г. Барнса, С. де Бовуара, Е. Вайзмана, Дж. Веббера, Г. Вінтропа, М. Гайдеггера, Г. Гегеля, Дж. Гевінса, М. Грін, Ч. С. Евенза, А. Камю, С. К'еркегора, Дж. Коллінза, Н. Корнуелла, Дж. Коткіна, М. Лефферта, Р. Лехена, Д. Макелроя, Г. Марселя, Р. Мея, М. Мерло-Понті, Ф. Ніцше, К. Райнгардта, Ф. Рімана, Ж.-П. Сартра, Г. Стралена, П. Тілліха, С. Фінкельштейна, Е. Фромма, М. Ціммермана, К. Ясперса та інших. Особливості постмодернізму та метамодернізму, а також їхній зв'язок з екзистенціалізмом розглядалися на основі робіт Н. Брена, Р. ван ден Аккера й Т. Вермюлена, І. Гассана, Л. Гатчен, С. Даніловича, Т. Денисової, С. Джордана, Ж.-Ф. Ліотара, Д. Лоджа, Б. Макгейла, Л. Мосс, К. Неша, Н. Скотта, Л. Фідлера, Д. Фоккема та інших.

Під час дослідження творчості К. Маккарті використовувалися наукові розвідки Е. Арнольда, В. Белла, Г. Блума, М. Віршема, К. Волша, Д. Вуда, Л. Вудсон, Р. Гіллієра, Т. Гокінса, Г. Гіллеміна, Б. Гемзи, Р. Джарретта, Дж. Дорсона, Е. Естеса, Т. Карлсона, Дж. Кента, С. Коллін, Л. Купер, К. Лінкольна, Д. Люс, П. Мандік, Н. Монка, П. О'Коннора, Дж. О'Саллівана, Б. Оуенса, В. Сенборна, Л. Сквайр, С. Фрая, а також праці українських дослідників А. Гайдаш, В. Діброви, А. Лімборської, А. Мозолевської та О. Поліщук, Г. Стембковської.

Методи дослідження. У роботі було використано поєднання загальнонаукових методів, а саме таких, як аналіз, спрямований на виокремлення індивідуальних рис стилю письменника та стратегій авторської експлікації мотивів; синтез, використаний для формування цілісного уявлення про художній світ письменника; узагальнення та класифікацію, застосовані для структурування екзистенціалістських мотивів і розробки їхньої типології, із літературознавчими, зокрема: культурно-історичним, що дало змогу виявити національну специфіку творів К. Маккарті, зумовлену культурним середовищем та історичним часом; текстуальним аналізом, за допомогою якого було проаналізовано ключові образи й мотиви в романах; герменевтичним, спрямованим на розкриття прихованих сенсів у текстах; архетипним аналізом, застосованим для виявлення засадничих архетипів у творчості К. Маккарті; ретельного прочитання, який дозволив зосередитися на детальному аналізі поетики тексту; інтертекстуальним, за допомогою якого було досліджено контексти й перетини, на яких виникає твір; стилістичним, який використовувався для аналізу основних рис ідіостилу письменника; метод

екокритики, яка орієнтована на дослідження репрезентації природи й переосмислення антропоцентричних поглядів.

Наукова новизна одержаних у дисертації результатів полягає в тому, що вперше в сучасному літературознавстві було запропоновано типологію художньої експлікації екзистенціалістських мотивів у структурі ідіостилю К. Маккарті, що дозволило виявити особливості їхнього втілення через складну образну систему та наративні стратегії; поглиблено дослідження романістики К. Маккарті в контексті американського екзистенціалістського дискурсу з урахуванням трансформації ідей класичного екзистенціалізму в літературі пост-і метамодернізму. Подальшого розвитку набули наукові уявлення про осмислення смерті, абсурду, відповідальності, свободи й автентичності в кризових умовах кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Теоретичне значення полягає в обґрунтуванні специфіки художньої інтерпретації екзистенціалістських мотивів у прозових творах кінця ХХ – початку ХХІ століття. Це сприяє поглибленню наукових уявлень про еволюцію екзистенціалістської парадигми, яка в літературній творчості позбувається антропоцентричного оптимізму класичної епохи й трансформується в нові художні форми, що відображають онтологічну кризу сучасної людини.

Практичне значення результатів дослідження зумовлене можливістю використовувати їх під час викладання курсів з історії американської літератури, теорії літератури, при укладанні навчальних та методичних посібників із названих дисциплін та при написанні кваліфікаційних робіт різних типів.

Апробація дослідження. Основні результати дослідження оприлюднено під час виступів на конференціях: Всеукраїнській науковій конференції «Літературний процес: межі толерантності», 8 жовтня 2021 (Київський столичний університет імені Бориса Грінченка); Міжнародній науковій конференції «Darkness in Paradise: American Declarations, Disillusions, and Disasters», 9-11 грудня 2021 (Ряшівський університет, Польща); III Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Наука в епоху соціокультурних змін: реалії, перспективи та сталий розвиток», 24 жовтня 2025 (Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»); III Міжнародній науково-практичній конференції «Література, психологія, педагогіка у ракурсах взаємодії», 6 листопада 2025 (Горлівський інститут іноземних мов).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи висвітлено у 8 наукових одноосібних публікаціях, з-поміж яких 2 – статті у виданнях, включених на дату опублікування до Переліку наукових фахових видань України; 2 – статті (зараховано як 4 публікації) у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Scopus (Q1 та Q2); 4 публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

Наукові статті, опубліковані в наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Kachur, I (2023), The Existentialist Motif of Despair in McCarthy's «No Country for Old Men»: New Darkness and Old Hopes. *Синopsis: текст, контекст, media*, 29 (3), 179-184. <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.3.3>

2. Kachur, I. (2021). After the Apocalypse: the Representations of Intolerance in McCarthy's «The Road». *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*, (18), 36–40. <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2021.18.5>

Наукові статті, опубліковані у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus:

3. Shevchenko, I. (2024). Facing Mortality: Exploring Existentialist Motif of Death in the Selected Novels by McCarthy, Zhadan, and Müller. *Respectus Philologicus*, 46 (51), 118–130. [https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2024.46\(51\).10](https://doi.org/10.15388/RESPECTUS.2024.46(51).10) (Q2)

4. Kachur, I. (2024). Existentialist Motifs of Alienation and Death in McCarthy's 'Border Trilogy'. *Baltic Journal of English Language, Literature and Culture*, 14, 51–69. <https://doi.org/10.22364/BJELLC.14.2024.04> (Q1)

Публікації, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації:

5. Shevchenko I. (2025). The Limits of Authenticity: Anton Chigurh's Existential Path. *Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції «Література, психологія, педагогіка у ракурсах взаємодії»*. 243–246.

6. Shevchenko I. (2025). The Wolf as a Symbol of Freedom in McCarthy's *The Crossing*. *III International Scientific and Practical Conference for Students and Young Scientists "Science in the Era of Socio-cultural Changes: Realities, Prospects and Sustainability"*. 301–304.

7. Kachur I. (2023). Moral Degradation of a Man in McCarthy's *Child of God*. *Book of Convention Papers. TESOL Ukraine 2023 "TESOL Ukraine in Wartime: Building Community, Creating Change"*. 57–58.

8. Качур, І. (2021). «Найглибші глибини людського буття»: екзистенційні мотиви в романі Кормака Маккарті «Дорога». *Studia Philologica*, (1), 61–67. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2021.169>

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним дослідженням, у якому розроблено схему експлікації екзистенціалістських мотивів та представлено авторський погляд на їхнє художнє втілення у романах Кормака Маккарті. Робота містить теоретичні та методичні положення, висновки, сформульовані здобувачкою особисто, характеризується ретельно дібраною науковою літературою.

Структура та обсяг дисертації. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, які поділені на підрозділи, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (207 позицій) та додатків. Загальний обсяг роботи складає 228 сторінок, обсяг основного тексту – 196 сторінок, що відповідає вимогам, встановленим освітньо-науковою програмою Університету «Філологія».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з дотриманням норм наукового стилю. Структура роботи відзначається логічною послідовністю та системністю викладу матеріалу.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, у яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації, наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їхньої експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного

плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі власні наукові праці, використані в тексті дисертації без посилань, були опубліковані раніше з метою оприлюднення основних результатів дослідження та вказані в анотації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертація І. І. Шевченко відповідає спеціальності 035 Філологія, галузі знань 03 Гуманітарні науки. Здобувачкою повністю виконано освітню та наукову складову підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти й накопичено теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, достатні для розв'язання комплексних проблем у царині професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, опановано методологію наукової діяльності.

Рішення.

1. Дисертація Шевченко Ірини Ігорівни «Художня інтерпретація екзистенціалістських мотивів у романістиці Кормака Маккарті», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023.
2. Дисертація Шевченко Ірини Ігорівни та наукові публікації, у яких висвітлено наукові результати дослідження, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.
3. Шевченко Ірина Ігорівна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.
4. Рекомендувати дисертацію Шевченко Ірини Ігорівни «Художня інтерпретація екзистенціалістських мотивів у романістиці Кормака Маккарті», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія, до публічного захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для присудження І. І. Шевченко ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова:

доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри світової літератури

Факультету української філології,
літератури і мистецтва
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Галина БІТКІВСЬКА

Г. Бітківська
на замовлення
Л. Шинько *В. Ш.*